

dosudovoho rozsliduvannia za rehabilitatsiinykh pidstav [Separate issues of closing criminal proceedings at the stage of pre-trial investigation on rehabilitation grounds]. *Mizhnarodna ta natsionalna bezpeka: teoretychni i prykladni aspekty: materialy V Mizhnarodnoi naukovoprakt. konf.* (m. Dnipro, 12 bereznia 2021 r.). Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav. pp. 313–314. URL: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/6308>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Andrii Zakharko. Delimitation of competences of the investigator, inquiring officer, public prosecutor regarding for cases of closure of criminal proceedings. The article examines the criminal procedural regulation of cases of closure of criminal proceedings at the pre-trial investigation stage. The cases of criminal proceedings closure are classified into groups: 1) grounds for closure of criminal proceedings by the investigator and the inquiring officer; 2) grounds for closing criminal proceedings by a prosecutor, including closure of criminal proceedings against a legal entity; 3) cases where a prosecutor is authorised to apply to the court with a motion to close criminal proceedings.

It is proposed: 1) to introduce in Article 284 of the Criminal Procedure Code of Ukraine «Closure of Criminal Proceedings and Proceedings in respect of a Legal Entity» a through numbering of the grounds for closing criminal proceedings, eliminating the current cases of duplication in the numbering of individual paragraphs; 2) to use the reference method to establish links between legal provisions. The analysed powers of the subjects to close criminal proceedings should be additionally regulated in the articles of the Criminal Procedure Code of Ukraine devoted to the special criminal procedural status of these subjects in the list of their respective powers, namely, in Article 40 «Investigator of the pre-trial investigation agency», Article 40-1 «Inquiring officer», Article 36 «Public prosecutor» of the Criminal procedure code of Ukraine; 3) to amend the current Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine «On the Organisation of the Activities of Investigative Units of the National Police of Ukraine» in order to supplement the Regulation on Investigative Units of the National Police of Ukraine with paragraph 4-1 of part 1 of Article 284 of the Criminal Procedure Code of Ukraine «the law establishing the criminal unlawfulness of the act has ceased to be in force» in order to properly analyse the validity of such decisions by investigators-methodologists when providing practical and methodological assistance in organising the work of investigative units.

Keywords: *cases of closing criminal proceedings, competence of subjects, systematization of cases, regulation of performing, understandable of the presentation.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-287-293

Олександр МАХЛАЙ©

кандидат психологічних наук, доцент
(Національна академія Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького,
м. Хмельницький, Україна)

МОТИВАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНСПІРАТИВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Висвітлено мотиваційні особливості конспіративного співробітництва з оперативними підрозділами в сучасних умовах. Звертається увага на невідповідність наявного нормативно-правового забезпечення оперативно-розшукової діяльності сучасному рівню розвитку українського суспільства, що негативно впливає на мотивацію громадян співпрацювати з оперативними підрозділами на конспіративній основі. Здійснено аналіз законодавства в частині гарантування безпеки осіб, які співпрацюють з оперативними підрозділами на конспіративній основі. Вказується, що попередити правопорушення дешевше та доцільніше, ніж ліквідувати тяжкі наслідки його вчинення, а тому варто переглянути підходи до організації конфіденційного співробітництва громадян з оперативними підрозділами, зосередивши увагу на матеріальній мотивації такої співпраці з розробкою дієвих гарантій захисту прав, свобод, життя та здоров'я співпрацюючих осіб.

Ключові слова: *оперативно-розшукова діяльність, мотивація, конспіративне співробітництво, оперативні підрозділи, негласні працівники, суспільство.*

© О. Махлай, 2023

al_m@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8201-3387>

Постановка проблеми. Конспіративне співробітництво як вимушений засіб протидії антисуспільним проявам є об'єктивною необхідністю, соціально зумовленим та ефективним засобом, оскільки спрямоване на захист особистих прав і законних інтересів громадян, а також суспільства загалом. Грамотне та вміле застосування вказаного методу оперативно-розшукової діяльності дозволить повніше виявляти, перевіряти та оцінювати факти, а також осіб, що становлять оперативний інтерес.

Незважаючи на широке застосування інформаційно-аналітичних систем та технічних способів отримання інформації, конспіративне співробітництво продовжує відігравати одну з головних ролей у діяльності оперативних підрозділів, котрим законом надано право здійснювати оперативно-розшукову діяльність. Так, для вирішення завдань оперативно-розшукової діяльності оперативним підрозділам надано право мати гласних та негласних, штатних та позаштатних працівників, а також встановлювати конфіденційне співробітництво з особами на засадах добровільності [10].

Виявлення протиправних діянь та отримання оперативно значущої інформації часто пов'язані з активними діями певних осіб щодо приховування фактичних даних, знищення слідів протиправної діяльності тощо. У таких умовах часто єдиним шляхом одержання необхідної оперативно значущої інформації є встановлення довірчих стосунків з особами, які володіють чи можуть володіти нею. Конкретне об'єктивно необхідне та складне завдання можуть виконувати працівники оперативних підрозділів або за їхнім дорученням особи, які мають відповідні розвідувальні можливості та якості.

Проте змушені визнати, що законодавство в частині правового регулювання оперативно-розшукової діяльності не є досконалим, містить численні прогалини та суперечності. Крім того, нормативно-правове забезпечення оперативно-розшукової діяльності не відповідає реальним суспільним відносинам у вказаній сфері.

Зокрема, Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» розроблявся з урахуванням ставлення суспільства до співпраці з оперативними підрозділами, котре мало місце у пострадянські та подекуди навіть у радянські часи, адже закон був прийнятий у 1992 році, лише через рік після здобуття Україною незалежності. Мотиви, що спонукали громадян співпрацювати з оперативними підрозділами, відповідали тим суспільним відносинам, котрі були на той час, і залежали від комплексу обставин, у тому числі від ментально-орієнтованих поглядів на соціально-економічний стан суспільства в цілому. Водночас, попри значне поширення у радянському суспільстві фактів надання оперативним підрозділам негласної допомоги, загальносуспільне ставлення до такої співпраці мало негативний характер [8, С. 128–135.].

Натомість сьогоднішні умови, в яких живе українське суспільство, з огляду на рівень його розвитку потребують суттєвого перегляду нормативно-правового та організаційно-тактичного забезпечення конфіденційного співробітництва з урахуванням сучасних ціннісних орієнтирів та суспільних умов, що впливають на мотивацію громадян конфіденційно співпрацювати з оперативними підрозділами.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблематику співпраці громадян з оперативними підрозділами в різні періоди розвитку суспільства досліджували багато вчених, як за кордоном, так і в Україні. У сучасний період питання зазначеної проблематики стали предметом наукових праць відомих науковців, серед яких: О. Бандурка, В. Василичук, О. Гриньків, В. Давидюк, В. Катеринюк, О. Кіреєва, Н. Неледва, К. Ольшевський, В. Половніков, А. Притула, М. Салтиков, Я. Тализіна, В. Тищук, С. Халимон, В. Шендрик та ін.

Твердження й висновки вчених склали концептуальне підґрунтя для наукової розробки загальних проблем конфіденційного співробітництва та практики його реалізації. Усі дослідники в галузі оперативно-розшукової діяльності одностайні у тому, що отримати та належним чином реалізувати оперативну інформацію часто неможливо без розвідувальної діяльності конфідентів.

Проте існуючі наукові праці вчених не вичерпують усієї складності проблеми та створюють фундаментальну базу для подальшого її дослідження в сучасних умовах.

Зазначене підтверджує актуальність обраної тематики та необхідність проведення додаткового наукового дослідження. **Метою** статті є висвітлення на підставі норм чинного законодавства та практики його застосування мотиваційних особливостей конспіративного співробітництва з оперативними підрозділами в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Конфіденційне співробітництво є складною, різнобічною формою діяльності у правоохоронній сфері. Світовий досвід виявлення та

протидії правопорушенням доводить неможливість досягнення достатнього рівня ефективності вказаної діяльності без негласної допомоги громадян. Так, ефективність використання послуг негласних працівників у протидії правопорушенням підтверджено, зокрема, емпіричними дослідженнями, проведеними М. Грібовим і О. Козаченком, за результатами яких 78,5 % опитаних оперативних працівників вважають конфіденційне співробітництво основним інструментом попередження та виявлення злочинів, а 71,5 % і 68 % відповідно оперативних працівників та слідчих – розслідування злочинів [2, с. 83–97].

У своїй повсякденній оперативно-службовій діяльності оперативно-розшукові підрозділи, незважаючи на розвиток інформаційно-технічних систем, змушені звертатися за допомогою до громадян, адже не завжди інформація щодо об'єкта оперативного інтересу міститься в інформаційному полі телекомунікаційних мереж та систем, а навіть якщо й міститься, то потребує перевірки. Така співпраця оперативного працівника і громадян здійснюється відповідно до ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність». До співпраці на конфіденційній основі можуть залучатися люди різних професій, статусу, з особливими навичками, такі, що можуть надавати інформацію анонімно, гласно чи негласно.

Перш ніж безпосередньо перейти до характеристики мотиваційних особливостей конфіденційної співпраці, варто зауважити, що в українському законодавстві не існує сталого розуміння поняття конфіденційного співробітництва громадян з оперативними підрозділами.

Так, у законодавстві є два основні терміни, що позначають негласну допомогу громадян оперативним підрозділам: «конфіденційне співробітництво» та «сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності». При цьому в нормативно-правових актах відсутнє визначення вказаних понять. Ключові нормативно-правові акти, що регулюють досліджувану діяльність, а саме Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» та Кримінальний процесуальний кодекс України, містять лише згадку про конфіденційне співробітництво як про джерело інформації, що може бути використана під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій згідно з положеннями ст. 275 вказаного кодексу [7].

Водночас у наукових колах відсутня однозначність щодо розмежування понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво». Незважаючи на те, що законодавець достатньо однозначно у цьому питанні, приєднуємося до позиції М. Грібова та О. Козаченка, які детально вивчили окреслене питання та вважають, що використання терміна «негласне» є більш коректним для позначення співробітництва осіб з оперативними підрозділами, ніж «конфіденційне».

Попри достатньо близькі семантичні значення цих слів (конфіденційне – таке, що не підлягає розголосі; довірче, таємне; негласне – невідоме для інших; приховане, таємне), вони не є синонімічною парою. Як аргумент згадані автори зазначають, що аналіз використання цих слів у різних сферах суспільного життя вказує на те, що конфіденційність соціальної взаємодії різних суб'єктів не передбачає збереження у таємниці її факту (але передбачає взаємну довіру цих суб'єктів та втаємничення змісту інформації, котрою вони обмінюються). Натомість негласність передбачає приховування самого факту соціальної взаємодії, а відповідно і його змісту. Конфіденційність є необхідною умовою негласного співробітництва, а негласність не є умовою співробітництва конфіденційного [3, с. 8–17].

Таким чином, вважаємо термін «негласне співробітництво» більш прийнятним для позначення співробітництва громадян з оперативними підрозділами під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, але змушені застосовувати поняття «конфіденційне співробітництво» через юридичне закріплення останнього.

При цьому, характеризуючи ефективність конфіденційного співробітництва, варто акцентувати, що керівництво різних рівнів та різної відомчої належності оперативних підрозділів постійно зазначає, що реальний стан роботи з негласними працівниками не відповідає сучасній криміногенній ситуації та не впливає на посилення протидії злочинності. В організації цієї роботи оперативними підрозділами допускаються системні недоліки та прорахунки, що призводять до різкого погіршення якісного складу негласної мережі, втрати належних оперативних позицій у протиправному середовищі, низької ефективності застосування форм і методів негласної роботи в оперативно-розшуковій діяльності.

Однією з причин такого ставлення та критики конфіденційного співробітництва

є те, що її більшістю керівників, а також оперативним складом зараховано до другорядного напрямку діяльності, котра сприймається ними як застарілий метод виявлення та протидії правопорушенням, що поряд із такими причинами, як різке омолодження оперативного складу, брак досвідчених та достатньо підготовлених працівників, відсутність належного фінансування, недосконалість нормативної бази, фактично призвело до занепаду роботи з негласними працівниками.

Посилання робиться на те, що у зв'язку з розвитком комп'ютерних технологій, впровадженням у діяльність оперативно-технічних засобів потреба у використанні негласних працівників для виявлення та протидії правопорушенням відпадає. Однак такий погляд на роль негласних працівників у протидії правопорушенням вважаємо необґрунтованим.

Звичайно, важливість проведення оперативних заходів із використанням оперативно-технічних засобів та можливість подальшого використання отриманих матеріалів у кримінальному судочинстві як доказів не можна недооцінювати. Але враховуючи обізнаність нашого суспільства завдяки спрощенню отримання інформації через соціальні мережі та їхній відкритості, а також обачливість осіб, які вчиняють правопорушення, не можна недооцінювати роль негласного апарату у протидії правопорушенням. Адже відомо, що основним завданням оперативних підрозділів є запобігання вчиненню правопорушень на стадії їх підготовки та замаху, аби не допустити настання тяжких наслідків, що неможливо без вчасного отримання відповідної інформації та подальшого її оперативного супроводження. Виконання вказаних завдань без негласної допомоги осіб, які володіють такою інформацією і часто є єдиними її джерелами, неможливо.

Водночас таке співробітництво не буде достатньо ефективним без належного розуміння мотиваційних чинників, на підставі яких особа прийняла рішення сприяти оперативним підрозділам на конфіденційній основі.

Згадуючи про зміни у суспільному житті, що відбулися в Україні за понад три десятиліття її незалежності, варто зауважити на значні трансформації ціннісних орієнтирів, котрими громадяни керуються у своєму житті. Сьогодні, на відміну від радянського та раннього пострадянського періоду, громадяни під час прийняття рішення співпрацювати на конфіденційній основі з оперативними підрозділами керуються бажанням задовольнити соціальні та психофізіологічні потреби з урахуванням належного рівня безпеки такої співпраці, її забезпечення і гарантування з боку держави. Бажання виконати власний «громадянський обов'язок» та отримати моральне задоволення від співпраці з оперативними підрозділами практично не зустрічаються, що було поширеним явищем за радянських часів.

Для аргументації вказаної вище точки зору звернемося до результатів наукового дослідження О. Кметь, яким здійснено опитування громадян – жителів прикордонних регіонів України задля вивчення їхнього ставлення до співпраці з оперативними підрозділами Державної прикордонної служби України. Так, значна частка опитаних жителів не має твердої громадянської позиції та мотивації, навіть за умови, що вони є свідками тих чи інших злочинних проявів, що виражається у відсутності бажання надавати будь-яку значущу інформацію прикордонникам. Основною причиною відмови у наданні інформації є страх за власне життя і здоров'я та членів своєї сім'ї під час та після завершення такої співпраці. Таке небажання співпрацювати з оперативними підрозділами особливо актуалізується в умовах повномасштабного війни, коли підвищується ступінь ризику для життя та здоров'я людей, пошкодження майна, ускладнюється забезпечення соціального і правового захисту громадян та їхніх близьких родичів у процесі виконання завдань оперативно-розшукової діяльності [5, с. 326–330].

Звісно, на законодавчому рівні закріплені певні гарантії державного захисту осіб, які співпрацюють з оперативними підрозділами на конфіденційній основі. Вони містяться у нормах законів України «Про оперативно-розшукову діяльність» [10], «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [11], «Про державну таємницю» [9] та низці інших відомчих нормативно-правових документів. Зокрема, у ст. 13 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» визначено, що у разі виникнення загрози життю, здоров'ю або майну особи, яка залучається до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності, оперативний підрозділ зобов'язаний вжити спеціальних заходів для забезпечення їхньої безпеки.

Юридичні гарантії захисту прав негласних працівників містить і Кримінальний

кодекс України [6], відповідно до ст. 43 якого не є кримінальним правопорушенням вимушене заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка, відповідно до закону, виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їхньої кримінально протиправної діяльності. Така особа несе відповідальність тільки за вчинення у складі організованої групи чи злочинної організації особливо тяжкого злочину, вчиненого умисно й поєднаного з насильством над потерпілим, або тяжкого злочину, вчиненого умисно та пов'язаного зі спричиненням тяжкого тілесного ушкодження потерпілому або настанням інших тяжких або особливо тяжких наслідків. І навіть у цьому разі така особа не може бути засуджена до довічного позбавлення волі, а покарання у виді позбавлення волі не може бути призначене їй на строк більший, ніж половина максимального строку позбавлення волі, передбаченого законом за цей злочин. У свою чергу, відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 66 Кримінального кодексу України визнається обставиною, що пом'якшує покарання, виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації, поєднане зі вчиненням кримінального правопорушення у випадках, передбачених цим кодексом. Зазначена юридична гарантія захисту осіб, які співпрацюють зі слідством на конфіденційній основі, закріплена також у ч. 2 ст. 14 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», згідно з якою учасник організованого злочинного угруповання може бути частково або повністю звільнений від кримінальної відповідальності та покарання у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України, якщо він у процесі оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування чи судового провадження сприяє викриттю організованих злочинних угруповань і вчинених ними кримінальних правопорушень, притягненню винних до відповідальності, відшкодуванню шкоди фізичним чи юридичним особам або державі [11]. Процедура пом'якшення відповідальності за такі злочини визначена главою 35 Кримінального процесуального кодексу України [7].

Проте механізм реалізації такого правового захисту потребує доопрацювання, а його неефективна реалізація на сьогодні є одним із основних чинників, що не сприяють підвищенню рівня мотивації громадян співпрацювати з оперативними підрозділами на конфіденційній основі. Як не створена й комплексна система забезпечення захисту свідків у кримінальному провадженні в Україні [13, с. 44].

Натомість за кордоном система захисту свідків є більш дієвою, що впливає на ефективність співпраці громадян з оперативними підрозділами на конфіденційній основі. Так, у США функціонує спеціальна Федеральна програма захисту свідків (United States Federal Witness Protection Program або Witness Security Program) [1], котра передбачає фізичну охорону особи, право на отримання нових документів, зміну місця проживання, забезпечення житлом, допомогу в перевезенні особистих речей на нове місце проживання, забезпечення необхідним прожитковим мінімумом, за потреби – зміну зовнішності, що у сукупності забезпечує дієвість та конкретність державних програм у сфері забезпечення безпеки конфідентів, чого не можна сказати про Україну [12, с. 115].

Гарантування безпеки співпраці громадян з оперативними підрозділами можна віднести до умов такої співпраці, що, без сумніву, є важливим фактором, котрий впливає на її ефективність, проте не є основним мотивуючим елементом. Адже для того, щоб особа зацікавилась умовами співпраці, у неї має виникнути бажання чи необхідність такої співпраці.

Водночас результати опитування засвідчили, що громадяни готові залучатися до конфіденційного співробітництва та надавати допомогу оперативним працівникам за наявності певних умов, таких як: матеріальне заохочення за виконання завдань (35 %), забезпечення захисту життя, здоров'я та майна (18 %), грошова компенсація в разі отримання шкоди, що була пов'язана з виконанням завдання (13 %), засекречення персональних даних (10 %), інформування громадян щодо можливості та механізму надання інформації про протиправну діяльність (8 %) [5, с. 326–330].

Важливість морально-психологічного чинника як фактора, котрий мотивує до співпраці з оперативними підрозділами на конфіденційній основі, підтвердили 23% респондентів [5, с. 326–330], що підтверджує висловлені вище міркування стосовно зміни ціннісних орієнтирів у суспільстві.

Висновки. Отже, враховуючи сучасний стан протидії правопорушенням, рівень

розвитку суспільства та його морально-психологічне становище, назріла нагальна потреба перегляду нормативно-правового забезпечення конфіденційного співробітництва з оперативними підрозділами з урахуванням актуальних мотиваційних стимулів та гарантій такої співпраці.

Підтримуємо науковців та практиків у сфері оперативно-розшукової діяльності, які звертають увагу на необхідність прийняття нового Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», що відповідатиме сучасним реаліям протидії правопорушенням та рівню розвитку українського суспільства. Новий нормативно-правовий акт має усунути наявні законодавчі прогалини, зокрема, забезпечити відповідні гарантії конфіденцям, які залучені та співпрацюють з оперативними підрозділами, зі слідством і судом на стадіях оперативно-розшукової діяльності, кримінального й судового провадження, а також після їх завершення [4, с. 53–65].

Відомо, що попередити правопорушення дешевше та доцільніше, ніж ліквідувати тяжкі наслідки його вчинення, а тому варто переглянути підходи до організації конфіденційного співробітництва громадян з оперативними підрозділами, зосередивши увагу на матеріальній мотивації такої співпраці з розробкою дієвих гарантій захисту прав, свобод, життя та здоров'я співпрацюючих осіб.

Список використаних джерел

1. United States Marshals Service: Administration of the Witness Protection Security Program : executive summary. U.S. Department of Justice Office of the Inspector General Audit Division. 9 p. URL: <https://oig.justice.gov/reports/USMS/a05usms/final.pdf>.
2. Грібов М. Л., Козаченко О. І. Міжнародний досвід правового регулювання негласного співробітництва. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 3(112). С. 83–97. URL: <https://doi.org/10.33270/01191123.83>.
3. Грібов М. Л., Козаченко О. І. Співвідношення понять «конфіденційне співробітництво» та «негласне співробітництво». *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 1. С. 8–17. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2019_gribov_kozachenko.pdf.
4. Катеринюк В. В. Характеристика правового інституту та правовідносин конфіденційного співробітництва. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 4(121). С. 53–65. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/21625/1/Науковий%20вісник%20№4%202021_p53-65.pdf.
5. Кметь О. О. Окремі аспекти мотивації та забезпечення гарантій особам, які надають допомогу оперативно-розшуковими підрозділами держприкордонслужби України на конфіденційній основі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 326–330. URL: http://lsej.org.ua/5_2023/5_2023.pdf.
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
8. Ольшевський К. М., Дирман В. В. Принципи конфіденційного співробітництва. *Вісник Академії управління МВС*. 2010. № 4(16). С. 128–135.
9. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
10. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
11. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
12. Тализіна Я. О. Використання конфіденційного співробітництва у кримінальному провадженні : монографія ; наук. ред. І. А. Тітко. Київ : Алерта, 2023. 304 с.
13. Фурс С. І. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства: порівняльно-правовий аналіз. Суми : Сумський державний університет, 2018. 131 с.

Надійшла до редакції 02.06.2023

References

1. United States Marshals Service: Administration of the Witness Protection Security Program : executive summary. U.S. Department of Justice Office of the Inspector General Audit Division. 9 p. URL: <https://oig.justice.gov/reports/USMS/a05usms/final.pdf>.
2. Hribov, M. L., Kozachenko, O. I. (2019) Mizhnarodnyi dosvid pravovoho rehulivannia nehlasnoho spivrobitnytstva [International experience of legal regulation of tacit cooperation]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № 3(112). pp. 83–97. URL: <https://doi.org/10.33270/01191123.83>. [in Ukr.].
3. Hribov, M. L., Kozachenko, O. I. (2019) Spivvidnoshennia poniat «konfidentsiine

spivrobitnytstvo» та «nehlasne spivrobitnytstvo» [Correlation of the concepts «confidential cooperation» and «unspoken cooperation»]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. № 1. pp. 8–17. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/1_2019_gribov_kozachenko.pdf. [in Ukr.].

4. Kateryniuk, V. V. (2021) Kharakterystyka pravovoho instytutu ta pravovidnosyn konfidentsiinoho spivrobitnytstva [Characteristics of the legal institution and legal relations of confidential cooperation]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. № 4(121). pp. 53–65. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/21625/1/Науковий%20вісник%20№4%202021_p53-65.pdf. [in Ukr.].

5. Kmet, O. O. (2023) Okremi aspekty motyvatsii ta zabezpechennia harantii osobam, yaki nadaiut dopomohu operatyvno-rozshukovymu pidrozdilamy derzhprykordonsluzhby Ukrainy na konfidentsiinii osnovi [Separate aspects of motivation and provision of guarantees to persons who provide assistance on a confidential basis by operational and investigative units of the State Border Service of Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 5. pp. 326–330. URL: http://lsej.org.ua/5_2023/5_2023.pdf. [in Ukr.].

6. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal codex of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].

7. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>. [in Ukr.].

8. Olshevskiy, K. M., Dyrman, V. V. (2010) Pryntsypy konfidentsiinoho spivrobitnytstva [Principles of confidential cooperation]. *Visnyk Akademii upravlinnia MVS*. № 4(16). pp. 128–135. [in Ukr.].

9. Pro derzhavnu taiemnytsiu [About state secrets] : Zakon Ukrainy vid 21.01.1994. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>. [in Ukr.].

10. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist [About operational and investigative activities] : Zakon Ukrainy vid 18.02.1992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. [in Ukr.].

11. Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoi zlochynnisti [On the organizational and legal foundations of combating organized crime] : Zakon Ukrainy vid 30.06.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>. [in Ukr.].

12. Talyzina, Ya. O. (2023) Vykorystannia konfidentsiinoho spivrobitnytstva u kryminalnomu provadzhenni [Use of confidential cooperation in criminal proceedings] : monohrafiia ; nauk. red. I. A. Titko. Kyiv : Alerta. 304 p. [in Ukr.].

13. Furs, S. I. (2018) Zabezpechennia bezpeky uchasnykiv kryminalnoho sudochynstva: porivnialno-pravovyi analiz [Ensuring the safety of participants in criminal proceedings: a comparative legal analysis]. Sumy : Sumskiy derzhavnyi universytet. 131 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Makhlai. Motivation characteristics of conspirative cooperation with operative units in modern conditions. The motivational features of conspiratorial cooperation with operative units in modern conditions are highlighted. Attention is drawn to the fact that the legislation in terms of legal regulation of operative and search activity is not perfect, with numerous gaps and contradictions. In addition, today's conditions in which Ukrainian society lives and its development require a significant revision of the normative-legal and organizational-tactical provision of confidential cooperation, taking into account modern value guidelines and social conditions that affect the motivation of citizens to confidentially cooperate with operative units.

Attention is drawn to the fact that there is no unanimity in scientific circles regarding the distinction between the concepts of confidential cooperation and tacit cooperation. The analysis of scientific and theoretical sources made it possible to come to the conclusion that the term secret cooperation is more acceptable to denote the cooperation of citizens with operative units during the implementation of operative and search activity, but they are forced to apply the concept of confidential cooperation due to the legal consolidation of the latter.

It is noted that, taking into account the current state of crime prevention, the level of development of society and its moral and psychological situation, there is an urgent need to review the regulatory and legal provision of confidential cooperation with operative units, taking into account current motivational incentives and guarantees of such cooperation. One of the ways of such a review is the adoption of a new Law of Ukraine «On operative and search activity», which will correspond to the modern conditions in which Ukrainian society lives and current value guidelines.

An analysis of the legislation was carried out in terms of guaranteeing the safety of persons who cooperate with operative units on a conspiratorial basis. It is indicated that it is cheaper and more expedient to prevent a crime than to eliminate the serious consequences of its commission, and therefore it is worth reviewing the approaches to the organization of confidential cooperation of citizens with operative units, focusing on the material motivation of such cooperation with the development of effective guarantees for the protection of rights, freedoms, life and health of cooperating persons.

Keywords: *operative and search activity, motivation, conspiratorial cooperation, operative units, secret workers (spy), society.*